

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, JUSTITIE EN WERK

DE VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN EN ARMOEDEBESTRIJDING, CULTUUR EN GELIJKE KANSEN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: - Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de handhaving van het decreet van 24 januari 2003 houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang
- Principiële goedkeuring**

Samenvatting

Dit voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering bevat de nodige uitvoeringsbepalingen om het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023 (hierna: KVH) te implementeren binnen het beleidsveld Cultuur voor wat betreft de handhaving van het decreet van 24 januari 2003 houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang (hierna: Topstukkendecreet). Dit besluit komt in de plaats van de handhavingsbepalingen uit het besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2003 ter uitvoering van het decreet van 24 januari 2003 houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang. In lijn met de nieuwe terminologie en instrumenten uit het KVH worden de handhavingsbepalingen zoveel als mogelijk gestroomlijnd met de andere uitvoeringsbesluiten.

1 SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld:

- Justitie en Handhaving, zoals vermeld in artikel 3 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 3 juni 2005 met betrekking tot de organisatie van de Vlaamse administratie;
- Cultuur binnen het beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media, zoals vermeld in artikel 9 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 3 juni 2005 met betrekking tot de organisatie van de Vlaamse administratie.

Justitie en Handhaving:

Dit voorontwerp van besluit kadert in het inhoudelijk structurelement “Justitie en Handhaving” en de strategische doelstelling SD 9 “Een uniforme Vlaamse handhaving” (punt 4.9 in de Beleidsnota Justitie en Handhaving 2024-2029 (Vlaams Parlement, stuk 127, Nr. 1, p. 45)).

Wat betreft strategische doelstelling SD9 kan meer specifiek worden gewezen op de volgende operationele doelstelling:

OD 1. Het kaderdecreet Vlaamse Handhaving

In samenspraak met de inhoudelijk bevoegde ministers, zetten we de uitwerking van het kaderdecreet Vlaamse Handhaving onverminderd voort. Hierbij zal het Agentschap Justitie en Handhaving onder meer verder instaan voor de ondersteuning bij het regelgevend proces.

Cultuur:

Dit voorontwerp van besluit kadert in het inhoudelijk structuurelement "Cultuur". Meer specifiek kan er gewezen worden op de volgende operationele doelstelling uit de beleidsnota 2024-2029 "Cultuur":

- OD T.1.2. Ik zorg voor en ontsluit cultureel erfgoed, via ondersteuning, borging, bescherming en verwerving. [...] Via het Topstukkendecreet zorgen we voor het behoud, beheer en de aankoop van roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang. Samen met de Topstukkenraad zet ik me blijvend in om de ongewenste uitvoer van topstukken buiten Vlaanderen tegen te gaan (punt V in de Beleidsnota Cultuur 2024-2029 (Vlaams Parlement, stuk 145, Nr. 1, p. 19-21)).

Dit voorontwerp van besluit geeft door middel van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving mee uitvoering aan de handhaving van Vlaamse regelgeving. Vlaanderen is sinds 1980 bevoegd om de niet-naleving van haar decreten strafbaar te stellen. Overtreders moeten worden bestraft en moeten verplicht worden om de aangerichte schade te herstellen. Het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving zorgt voor een uniformisering van de handhavingsregels over de verschillende decreten heen en voorziet de mogelijkheid om bestuurlijk te handhaven wanneer het parket seponereert of blijft stilzitten.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig adviesnr. 2026/09 van 5 februari 2026.

De Inspectie van Financiën verleende een gunstig advies op 4 februari 2026.

Het gemotiveerd akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor begroting, is niet vereist.

2 INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Het Topstukkendecreet bevat sedert de inwerkingtreding van het decreet eigen strafbaarstellingen en eigen handhavingsprocedures. In het decreet tot wijziging van diverse decreten, wat betreft de tweede algemene implementatie van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023, voor de tweede keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 13 februari 2026, werd beslist om voor de handhaving van het Topstukkendecreet gebruik te maken van de procedures uit het KVH. Het KVH heeft als doel de Vlaamse handhavingsregels te stroomlijnen, en de informatie-uitwisseling te bevorderen door het digitaliseren van de Vlaamse handhaving. Het toetreden tot een snelgroeiende groep van Vlaamse handhavers zorgt ervoor dat het delen van goede praktijken, kennis en ervaring makkelijker wordt. De instap in het KVH vergemakkelijkt ook de toegang tot het Vlaams Handhavingsplatform (VHP). Een bijkomend voordeel van de instap in het KVH bestaat erin dat er via de bestuurlijke weg gehandhaafd kan worden op misdrijven die niet prioritair vervolgd worden door het parket (met vermelding op het bestuurlijk sanctieregister tot gevolg).

Dit voorontwerp van besluit vormt het sluitstuk van de implementatie van het KVH in het beleidsveld Cultuur wat betreft de handhaving van de regelgeving inzake topstukken. De fundamentele keuzes inzake de handhavinginstrumenten en de regeling ervan zitten vervat in het KVH en het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 2023 over de digitalisering van de handhaving van diverse Vlaamse regelgeving (hierna VHP-besluit genoemd). In dit voorontwerp worden onder meer volgende aspecten geregeld:

- de aanstelling van diverse KVH-functiehouders;
- de opleidingsvereisten voor toezichthouders;
- de regels rond herstelschikkingen en;
- nadere regels voor bindende beleidslijnen.

Het bestaande besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2003 ter uitvoering van het decreet van 24 januari 2003 houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang voorziet in de uitvoering van het volledige Topstukkendecreet. Gelet op de instap in het KVH zal dit besluit in de plaats komen van de handhabingsbepalingen uit het besluit van 5 december 2003.

B. RECHTSGRONDENTABEL

Ontwerp BVR	Rechtsgrond
Art. 1	N.v.t.
Art. 2	Art. 20 Topstukkendecreet
Art. 3	Art. 8, §2, eerste lid, 1° en 5°, en §2, tweede lid KVH
Art. 4	Art. 8, §1, tweede lid en art. 22, §1, eerste lid KVH
Art. 5	Art. 8, §3 KVH
Art. 6	Art. 2, 3° KVH en art. 21, tweede lid Topstukkendecreet
Art. 7	Art. 2, 15° KVH en art. 21, eerste lid Topstukkendecreet
Art. 8	Art. 62, §1, 1° KVH
Art. 9	Art. 72, eerste lid KVH
Art. 10	Art. 72, derde lid KVH
Art. 11	Art. 71, §1, tweede lid KVH
Art. 12	Art. 73 KVH
Art. 13	Art. 76 KVH
Art. 14	N.v.t.
Art. 15	N.v.t.
Art. 16	N.v.t.

C. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1. Definities

Dit artikel geeft de definities weer.

Artikel 2. Toepassingsgebied

In dit artikel wordt het toepassingsgebied van het besluit verduidelijkt. Dit besluit is enkel van toepassing op de handhaving van het Topstukkendecreet.

Artikel 3. Aanstelling en bevoegdheden van de toezichthouders

In uitvoering van artikel 8, §2, eerste lid, 1° en tweede lid KVH, wordt de leidend ambtenaar van de administratie gemachtigd om onder de personeelsleden van de administratie toezichthouders aan te stellen.

In uitvoering van artikel 8, §2, eerste lid, 5° KVH wordt bevestigd dat personeelsleden van de politiediensten zonder bijkomende voorwaarden aangesteld kunnen worden als toezichthouders.

Artikel 4. Aanwijzing officieren van gerechtelijke politie – hulpofficieren van de procureur des Konings en toezichthouders bevoegd voor bestuurlijke visitatie

Binnen de groep van toezichthouders, nemen de toezichthouders met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie – hulpofficier van de procureur des Konings of van toezichthouder in de zin van artikel 22, §1, eerste lid KVH, een bijzondere plaats in, o.a. vanwege hun bevoegdheden in het kader van gerechtelijke huiszoekingen en bestuurlijke visitaties. Omdat die hoedanigheid verbonden is met generieke (handavings)competenties die kaderen in een opdracht van gerechtelijke politie, worden zij aangewezen door de Vlaamse minister, bevoegd voor Justitie en Handhaving, op voordracht van de entiteit of instantie die hen als toezichthouder heeft aangesteld. Dit moet de kwaliteit en uniformiteit van de uitoefening van deze invasieve bevoegdheden over de verschillende geledingen van de Vlaamse overheid en de lokale besturen heen bevorderen.

Artikel 5. Opleiding

Er wordt voorzien in een aantal collectieve opleidingen, georganiseerd door het Agentschap Justitie en Handhaving (hierna: AJH), die verplicht dienen gevolgd te worden door de toezichthouders. Deze opleidingen worden gegeven door instellingen, die erkend worden door AJH. Deze opleidingsverplichting treedt pas in werking één jaar na de erkenning van één of meerdere instellingen.

Toezichthouders kunnen ook voor latere bijscholingen over de opgesomde modules opgeroepen worden door AJH. De bevoegde minister kan eerder gevolgde opleidingen gelijkstellen, of vrijstellingen verbinden aan gelijkwaardige diploma's en getuigschriften. Er kunnen ook al toezichthouders worden aangesteld voor een-niet verlengbare periode van 5 jaar wanneer ze de vereiste opleidingen nog niet hebben gevolgd, mits ze beschikken over de nodige kennis en eigenschappen.

Artikel 6. Beboetingsinstanties

De bevoegdheid om personeelsleden van de administratie aan te stellen als beboetingsinstantie wordt gedelegeerd naar de leidend ambtenaar van de administratie.

Artikel 7. Herstelinstanties

De herstelinstanties hebben in het KVH zowel een rol in het kader van beveiliging als in het kader van herstel: zij kunnen zelf beveiligingsmaatregelen opleggen, dienen de door toezichthouders opgelegde beveiligingsmaatregelen te bekrachtigen en zijn het bevoegde orgaan voor alle beslissingen inzake herstel (herstelbeslissingen en herstelschikkingen). Dit artikel bepaalt dat de leidend ambtenaar van de administratie bevoegd is om personeelsleden van de administratie aan te wijzen als herstelinstantie.

Artikel 8. Herstelschikkingen

De artikelen 60 t/m 62 KVH regelen de mogelijkheid voor de herstelinstantie om met overtreders of andere belanghebbenden een herstelschikking af te sluiten betreffende het herstel van publieke schade. Dit artikel duidt aan door wie de herstelschikkingen dienen bekrachtigd te worden. Zonder deze bekrachtiging kunnen de herstelschikkingen immers geen rechtsgevolgen ressorteren. Het vierogen-principe wordt behouden.

De herstelschikkingen worden in beginsel bekrachtigd door de leidend ambtenaar. Enkel wanneer de publieke schade die feitelijk onhersteld blijft en dus moet worden hersteld bij financieel equivalent, groter is dan 500.000 EURO, wordt de bekrachtiging van herstelschikkingen voorbehouden aan de minister of zijn gemachtigde.

Artikel 9. Bewijsstukken bij herstelmelding

Artikel 72, eerste lid van het KVH voorziet in de mogelijkheid om de meldingsplichtige te verplichten om zelf de nodige stukken voor te leggen om te bewijzen dat het herstel uitgevoerd werd. Deze bepaling voorkomt dat een controle ter plaatse moet worden uitgevoerd terwijl er nog niet volledig hersteld is. Vanuit het oogpunt van een efficiënte werking is het beter deze verplichting te voorzien. De minister, bevoegd voor de cultuur, kan hiervoor nadere regels bepalen.

Artikel 10. Kosten bij herstelmelding

Wanneer een meldingsplichtige melding maakt van herstel, dient de herstelinstantie de effectieve uitvoering te controleren. Om te vermijden dat een melding gemaakt wordt zonder dat het herstel uitgevoerd werd, kunnen de kosten van bijkomende controles ten laste van de meldingsplichtige worden gelegd. Dit komt de efficiënte werking van de herstelinstantie ten goede aangezien zij minder nutteloze controles zullen moeten uitvoeren, of daar op zijn minst niet langer zelf de kosten voor zullen moeten dragen.

Artikel 11. Nadere regels voor de bewaring en teruggave van meegevoerde zaken

In het kader van de ambtshalve uitvoering van gerechtelijk of bestuurlijk opgelegde publieke herstel- en beveiligingsmaatregelen kunnen, zoals bepaald in artikel 71 KVH, de gerechtsdeurwaarder, de herstelinstantie of de toezichthouder overgaan tot het meevoeren en opslaan van ter plaatse aanwezige zaken als de ambtshalve uitvoering dat vereist. De goederen moeten worden opgelijst in een verslag van bewaring en de rechthebbenden van de goederen moeten op de hoogte worden gebracht. Op de overheid rust een teruggaveplicht en een principiële bewaringsplicht van negentig dagen. De afgifte van de goederen aan de rechthebbende kan altijd gekoppeld worden aan de betaling van de kosten van bewaring. Ook kan de teruggave gekoppeld worden aan de betaling van de kosten van ambtshalve uitvoering van de bestuurlijke herstel- of beveiligingsbeslissing. Worden de goederen niet binnen de negentig dagen na de oplading opgeëist door de rechthebbende, dan is de bevoegde overheid gerechtigd om ze te verkopen of desnoods weg te schenken of te vernietigen. De termijn van negentig dagen dient niet te worden afgewacht als de kosten onredelijk hoog worden in verhouding tot de waarde van de zaak.

Vooraleer over te gaan tot vernietiging of eigendomsoverdracht moeten uiteraard alle redelijke inspanningen worden geleverd om de rechthebbende te identificeren en tijdig op de hoogte te brengen.

Artikel 12. De toebedeling van handhavingsopbrengsten

Dit ontwerp werkt conform artikel 73, eerste lid KVH nadere regels uit met betrekking tot de bestemming van de handhavingsopbrengsten. De handhavingsopbrengsten die toekomen aan de administratie, worden toegewezen aan het Topstukkenfonds. Onder de opbrengst wordt verstaan: de geïnde gelden na aftrek van de kosten, gemaakt voor de gedwongen invordering van deze gelden.

Artikel 13. Beleidslijnen

Conform artikel 76 KVV kan de Vlaamse Regering algemene beleidslijnen voor toezicht, opsporing, vervolging, sanctionering, beveiliging en herstel vastleggen.

Voor regels van bijkomende aard of van beperkt belang, of in zoverre het slechts de gewenste toepassing of de voorgenomen interpretatie van de regels zou betreffen, wordt in een delegatie voorzien aan de bevoegde ministers.

Er wordt bepaald dat de ministers de algemene beleidslijnen kunnen vaststellen in een ministerieel besluit.

Artikel 14. Opheffingsbepaling

Dit besluit komt in de plaats van de handhabingsbepaling uit het besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2003.

Artikel 15. Inwerkingtreding

De datum van inwerkingtreding wordt bepaald op 1 januari 2028. Dit is de datum waarop het KVV van toepassing wordt op het Topstukkendecreet, conform artikel 4 van het decreet tot wijziging van diverse decreten, wat betreft de tweede algemene implementatie van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023.

Artikel 16. Bevoegde ministers

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

3 BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Binnen het Topstukkendecreet wordt op heden reeds aan handhaving gedaan. De intrede in het KVV houdt geen breuk met het verleden in. Het KVV in combinatie met de opties uit hoofdstuk 10 volstaat om de huidige praktijk verder te zetten. Dat het KVV soms meer instrumenten ter beschikking stelt dan in het huidige kader, doet daaraan geen afbreuk. Binnen de beleidslijnen, vastgesteld door de Vlaamse Regering, zetten de Vlaamse inspectiediensten die instrumenten in die, rekening houdend met de eigenheid van de materie en de tradities die gelden in de sector, het meest geëigend zijn voor een doelmatige en evenredige handhaving.

Om te voldoen aan de digitaliseringsverplichting zullen de inspectiediensten kosteloos gebruik kunnen maken van het Vlaams Handhavingsplatform (VHP).

B. ESR-TOETS

Zie budgettaire impact.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De impact op het personeel werd reeds geschetst in de nota aan de Vlaamse Regering bij het ontwerp van decreet tot wijziging van diverse decreten, wat betreft de tweede algemene implementatie van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023, waaraan dit besluit uitvoering geeft.

Er zijn reeds inspectiediensten actief binnen de handhaving van het Topstukkendecreet. Gelet op het feit dat de huidige praktijk zo veel mogelijk bewaard wordt, wordt op vlak van personeel weinig tot geen impact verwacht. Het KVVH biedt de Vlaamse inspectiediensten onmiskenbaar meer mogelijkheden om te handhaven, maar de effectieve inzet van die mogelijkheden is een beleidskwestie.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Er is geen impact.

4 VERDER TRAJECT

Er wordt advies gevraagd aan de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC) en aan de Raad voor het behoud van het roerend cultureel erfgoed.

Indien de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk oordeelt dat deze adviezen geen aanleiding geven tot wijzigingen kan onmiddellijk het advies van de Raad van State ingewonnen worden binnen een termijn van dertig dagen. In het andere geval wordt de beslissing opnieuw voorgelegd aan de Vlaamse Regering voor een nieuwe principiële goedkeuring.

5 VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de handhaving van het decreet van 24 januari 2003 houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang;
- 2° de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk te gelasten om over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media en van de Raad voor het behoud van het roerend cultureel erfgoed, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen;
- 3° de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk te machtigen te beoordelen of voornoemde adviezen aanleiding kunnen geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst;
- 4° de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk, te gelasten om over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering, het advies in te winnen van de Raad van State, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State als de Vlaamse minister oordeelt dat voornoemde adviezen geen aanleiding geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

De Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen,

Caroline GENNEZ